YM/YSO/Taina Nikula Täydennys lausuntoon 3.12.2020

Valtioneuvoston selonteko (VNS 3/2020 vp) kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa

Luonnonvaroihin liittyvä keskustelu

Kestävän kehityksen Agenda2030 toimintaohjelman myötä myös Suomi on jo sitoutunut tavoitteeseen saavuttaa vuoteen 2030 mennessä luonnonvarojen kestävä ja tehokas käyttö (12.2.). Tämä on kiertotalouden ydintä. Tavoitteena se ei kuitenkaan ole konkreettinen ja todennettava, eikä siten yksin riitä vauhdittamaan ja ohjaamaan tarvittavaa siirtymää.

Kiertotalousohjelman valmistelun yhteydessä Suomen ympäristökeskus on arvioinut kiertotalouden mahdollisuuksia vähentää kasvihuonekaasupäästöjä sekä hidastaa biodiversiteetin hupenemista. Kiertotalous merkitsee paitsi luonnonvarojen säästeliäämpää käyttöä, kierrätysraaka-aineiden käyttöä sekä myös uusia tapoja valmistaa, ylläpitää ja omistaa tuotteita sekä palvelullistaa niitä. Näillä toimilla teollisuus voi arvioiden mukaan vähentää kiertotaloustoimenpiteillä hiilidioksidipäästöjään vähintään 5 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja vähintään 10–18 prosenttia vuoteen 2050 mennessä. Toimilla on myös vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen. Sitran tuottaman arvion mukaan resurssien kierron tehostaminen tarjoaa Suomen kansantaloudelle 1,5–2,5 miljardin euron vuotuisen kasvupotentiaalin vuoteen 2030 mennessä pelkästään muutamilla rajatuilla sektoreilla.

Ohjelman valmistelun tueksi neljä tiedepaneelia on antanut lausuntonsa ohjelmaehdotuksen tavoitteista ja suunnittelusta toimista. Tiedepaneelit ovat korostaneet tarvetta asettaa tavoitteita luonnonvarojen kulutukselle. Mm. Ilmastopaneeli ehdottaa edistämisohjelmaan kirjausta, jolla linjataan, että Suomen kuluttama luonnonvarojen käyttö tulee saada laskuun vuoteen 2035 mennessä.

Hallituksen ilmasto- ja energiapoliittinen ministeriryhmä keskustelee 14.12. Kiertotalouden strategisesta ohjelmaehdotuksesta, ja se julkistettaneen tammikuussa. Ohjelman jatkotoimenpiteet selviävät hallituksen keskustelun jälkeen.

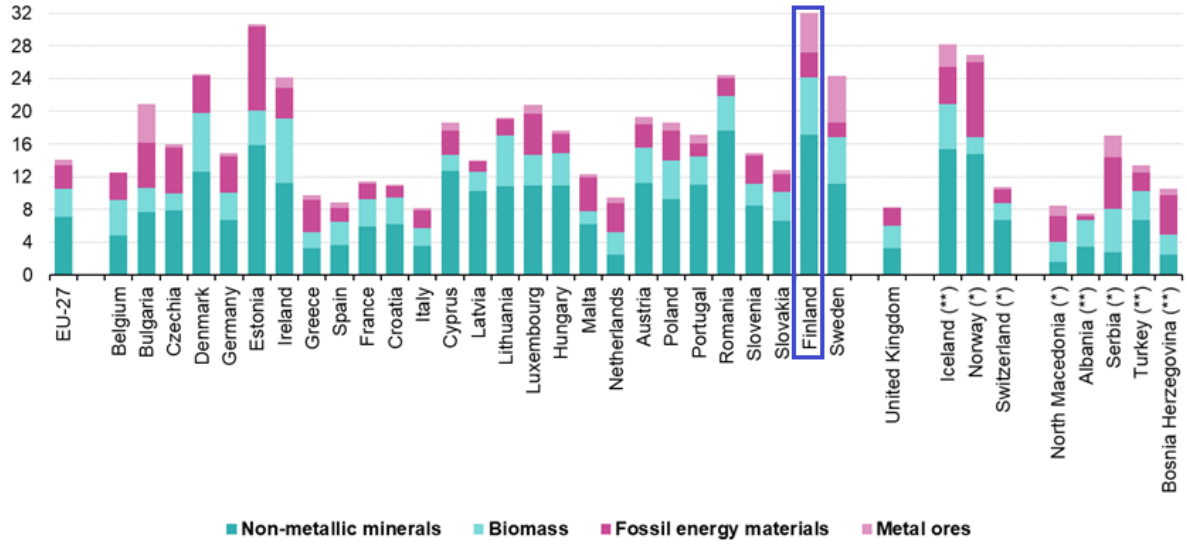
<u>Taustaa</u>

Suomessa on viime vuosikymmeninä parannettu resurssitehokkuutta eri aloilla, mutta kotimainen materiaalikulutus henkeä kohden on silti Euroopan suurinta (kuva). Siihen vaikuttavat Suomen pieni väkiluku, hajanainen yhdyskuntarakenne, pitkät etäisyydet ja kylmä ilmasto. Niiden vuoksi Suomessa joudutaan pitämään pienelle väkimäärälle yllä laajaa ja paljon materiaaleja tarvitsevaa infrastruktuuria. Suomessa on myös energia- ja materiaali-intensiivinen elinkeinorakenne, ja tuotevientimme perustuu pitkälti kotimaasta hankittaviin luonnonvaroihin.

Mm. Hollanti, Ranska, Saksa ja Japani ovat asettaneet tavoitteita.

- Hollannin tavoite on vähentää neitseellisten raaka-aineiden (mineraalit, fossiiliset polttoaineet ja metallit) käyttöä 50 % vuoteen 2030 mennessä.
- Saksan resurssitehokkuusohjelman tavoitteena on kaksinkertaistaa kansallisen tuotannon resurssituottavuus vuoden 1994 tasosta vuoteen 2020 mennessä.
- Ranskan tavoitteena on 30 % luonnonvarojen kulutuksen vähennys suhteessa BKT:hen vuoden 2010 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Domestic material consumption by main material category, 2019
(tonnes per capita)

(*) 2018
(**) 2017

Source: Eurostat (online data code: env_ac_mfa; demo_gind)

eurostat

Jaana Pullola/MMM VNS 3/2020 vp

<u>Ajankohtaista eläinten hyvinvoinnin saralla:</u>

Eläinten hyvinvointilain valmistelu etenee, lakiluonnokseen tehdään mm. hallitusohjelmasta tulevat seuraavat lisäykset:

- **eläinlääkärien ilmoitusvelvollisuus toimenpiteistä**, joita on tehty lemmikeille perinnöllisten vikojen korjaamiseksi (muutos eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annettuun lakiin, liitelaiksi hyvinvointilaki-HE:een)
- **eläinten nettikaupan sääntelyä koskevat säännökset**. Valmistelussa on esimerkiksi koirien ja kissojen julkista myynti-ilmoittelua koskeva pykälä; sekä kielto tuoda maahan alle puolivuotiaita kissan- ja koiranpentuja **myyntitarkoituksessa** (tämän tarkoituksena on puuttua pentutehtailtujen pentujen laajamittaiseen tuontiin; edelleen yksittäisen pennun voisi ostaa ulkomailta)
- Uusien parsinavetoiden rakentamisen kielto sisällytetään lakiluonnokseen.
- Aikataulu: tarkoituksena, että esitys lausuntokierrokselle tulevan kevään aikana –> esittely merkitty elokuun loppuun 2021, eli kevätistuntokauden loppuun

Turkisasetus

- Asetuksesta valmisteltu uusi versio, joka käyty läpi sidosryhmien kanssa kokouksessa kesäkuussa.
- Keskustelua käytiin seuraavista aiheista:
  - Eläimen liikunta- ja toimintatarpeen tyydyttäminen
  - Eläimen hyvinvointia edistävä ruokinta nimenomaan painonhallintaan liittyen
  - Supikoiran talvipesän käyttö, talviuni ja siihen liittyvä paastoaminen
  - Emojen ja pentujen lisävedensaanti imetyskaudella
  - Kettujen vetäytymistila ja käytännön ratkaisut
  - Varjotalojen mahdollisuudet eläinten lämmönsäätelyn helpottamiseksi erityisesti hellejaksojen aikana
- Aikataulusta: tavoitteena saada asetus lausuntokierrokselle keväällä.

Eläinten kuljetus

- Hallituksen esitys eläinten kuljetuksesta annetun lain muutoksesta lausunnolla (lausuntoaika päättyy 4.12.). Lakiin ehdotetaan vaatimusta poroja ja turkiseläimiä koskevasta reittisuunnitelman laatimisvelvollisuudesta pitkissä eläinkuljetuksissa silloin, kun kuljetus suuntautuu toiseen jäsenvaltioon tai kolmansiin maihin. Reittisuunnitelmavaatimus edistäisi eläinten hyvinvointia kuljetuksen aikana, sillä se edellyttäisi kuljetuksen järjestäjältä yksityiskohtaista matkan suunnittelua ja raportointia.

Koirarekisteri

Koirien pakollinen tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä koskeva asetuksen valmistelu on loppusuoralla. Se tulisi voimaan vuoden 2023 alusta.

- Kaikki Suomessa 1.1.2023 jälkeen syntyneet koirat on tunnistusmerkittävä sirulla ja rekisteröitävä. Tämä olisi tehtävä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa syntymästä, tai

ennen koiran luovuttamista uudelle haltijalle, jos koira luovutetaan ennen kolmen kuukauden ikää.
- Ennen 1.1.2023 syntyneet saavat siirtymäaikaa noiden toimenpiteiden osalta vuoden 2023 loppuun asti. Edellä mainittu velvoite koskee myös muista maista Suomeen yli 3 kk ajaksi tuotavia koiria.
- Toisesta maasta Suomeen tuotavaa koiraa ei myöskään saisi luovuttaa uudelle omistajalleen ennen kuin koira on tunnistusmerkitty ja ilmoitettu Suomessa rekisteriin.
- Tärkein pointti rekisterissä on se, että tulevaisuudessa ei voisi hankkia koiraa, joka ei olisi viranomaisrekisterissä ja tunnistettu.
- Tarkoituksena on vähentää pentutehtailua ja koirien laitonta maahantuontia, sekä edesauttaa koirien jäljittämistä mahdollisissa tautitapauksissa, sekä nopeuttaa kadonneiden ja karanneiden koirin palautumista omistajalleen. Tärkeintä on tiedon lisääminen sen suhteen, että jatkossa ei kenenkään tulisi enää ostaa koiraa jonka alkuperästä ei ole tietoa.
- Kissojen osalta on sovittu, että ne voidaan myöhemmin sisällyttää tähän rekisteriin, kun ensin on saatu koirarekisteri huolella toimimaan. Kissojen osalta kokonaisuus on haasteellisempi, koska suurta osaa kissoista ei ole tunnistusmerkitty.

Yksittäisiä eläinten hyvinvointiasioita

- Osana CAP valmistelua on eläinten hyvinvointikorvaus, johon kytkeytyy vapaaporsituskokonaisuus. Tästä oli oma työryhmä koolla, jonka lopputulema oli antaa vapaaporsitukselle määritelmä ja pohtia keinoja sen tukemiseksi. Juuri insentiivien kautta tukeminen nähtiin parhaana.
- Hallitusohjelmassa mainittu eläinten hyvinvointikriteerien ja mittareiden valmistelu on osa komission Pellolta pöytään –strategiaa ja Saksa vienyt puheenjohtajamaana myös asiaa eteenpäin. Suomen puheenjohtajuuskaudella saatiin neuvoston päätelmät eläinten hyvinvoinnista, jotka ovat toimineet myös tämän työn taustana. Pohjoismaisen ministerineuvoston työryhmässä kehitetään eri eläinlajeille sopivia hyvinvointimittareita.
- Sikojen kirurgisen kastraation korvaavista menetelmistä on pyydetty lausuntoa tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnalta.
- Tuotantokanien yksityiskohtaisia pitovaatimuksia koskevaa valtioneuvoston asetusta valmistellaan.
- Eläinten hyvinvoinnin tutkimusta ja erilaisia sitä tukevia hankkeita rahoitetaan mm. maatilatalouden kehittämisrahastosta.
- Eläinkokeita korvaavia menetelmiä kehitetään standarditesteiksi talousarvioon lisätyn rahoituksen turvin -> Syksystä 2020 alkaen FICAM, joka on Tampereen yliopiston alaisuudessa toimiva Vaihtoehtomenetelmäkeskus eläinkokeille, osallistuu komission koordinoimaan validointihankkeeseen, jossa viedään eteenpäin eläinkokeettomia testimenetelmiä.
- Koe-eläinlain soveltamisalan muutos tulee voimaan vuoden 2022 alusta: nisäkkäiden sikiöiden lisäksi jatkossa suojellaan myös lintujen ja matelijoiden sikiöt niiden kehityksen viimeisen kolmanneksen aikana. Tämä on kansallinen laajennus, sillä koe-eläindirektiivillä suojellaan vain nisäkkäiden sikiöitä.